

سردشاخ شدن با کنکور

- خلاصه مطالب دروس
- جزوات بهترین اساتید
- آرایه نکات کنکوری
- مشاوره کنکور
- اخبار کنکوری ها

« همه و همه در سردشاخ شدن با کنکور »

www.konkoori.blog.ir

شما هم می توانید

خلاصه شیمی سال دوم

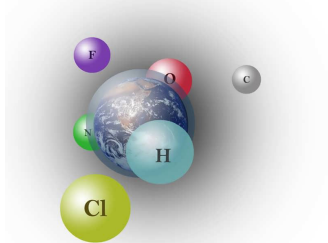
فصل سوم

سahlamooz
مجموعه آموزشی

www.sahlamooz.ir

مؤلف: مهندس فرهاد رجبی مهر

ارتباط با مؤلف: ۰۹۱۲۶۳۹۱۶۲۶

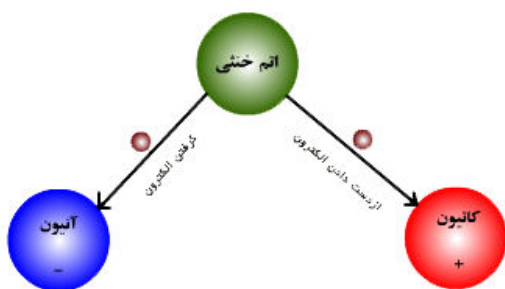

ترکیب های یونی

قاعده هشتایی (اوکتت) و واکنش پذیری اتم ها

۱- اتم ها تمایل دارند با شرکت در واکنش های شیمیایی به آرایش الکترونی پایدارتر نزدیک ترین گاز نجیب (آرایش هشتایی) دست یابند.

۲- قاعده هشتایی و به عبارت دیگر تمایل اتم ها برای رسیدن به آرایش گازهای نجیب راهی مناسب برای سنجش میزان واکنش پذیری (یا سنجش پایداری) اتم ها است.

	1	2	13	14	15	16	17	18
H ⁺	H							He
He	Li	Be	B	C	N	O	F	Ne
Ne	Na	Mg	Al	Si	P	S	Cl	Ar
Ar	K	Ca	Ga	Ge	As	Se	Br	Kr
Kr	Rb	Sr	In	Sn	Sb	Te	I	Xe

۳- عناصر گروه اول با از دست دادن یک الکترون، گروه دوم با از دست دادن دو الکترون و آلومینیم در گروه سوم با از دست دادن ۳ الکترون به آرایش گاز نجیب پیش از خود می رسند.

	1	2	13	14	15	16	17	18
H								He
Li	Be		B	C	N	O	F	Ne
Na	Mg		Al	Si	P	S	Cl	Ar
K	Ca		Ga	Ge	As	Se	Br	Kr
Rb	Sr		In	Sn	Sb	Te	I	Xe

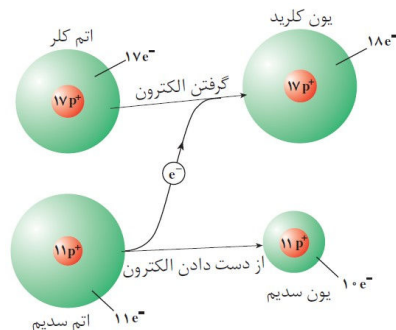
۴- گروه ۱۵ با گرفتن ۳ الکترون، گروه ۱۶ با گرفتن ۲ الکترون و عناصر گروه ۱۷ با گرفتن ۱ الکترون به آرایش گاز نجیب بعدی می رسند.

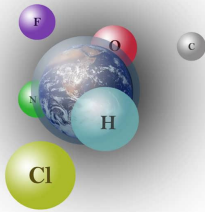
پیوند یونی

۱- فلز الکترون از دست می دهد ← کاتیون

۲- نافلز الکترون می گیرد ← آنیون

۳- به نیروی جاذبه الکتروستاتیک قوی میان یون های مثبت و منفی در اصطلاح پیوند یونی می گویند.

ترکیب های یونی

۴- بریلیم (Be) و بور (B) هیچگاه پیوند یونی تشکیل نمی دهند. (چرا؟)

۵- عنصر آلومینیم (Al) تنها در ترکیب با فلئور و اکسیژن پیوند یونی تشکیل می دهد و در سایر موارد پیوند آن از نوع کووالانسی

است. AlF_3, Al_2O_3

۶- هر چه اختلاف الکترونگاتیوی بین فلز و نافلز بیشتر باشد، خصلت یونی پیوند بیشتر است.

۷- ترکیباتی که در ساختمان آنها بنیان آمونیوم (NH_4^+) وجود دارد، دارای پیوند یونی هستند.

بار مثبت	نام یون	نماد شیمیایی	بار منفی	نام یون	نماد شیمیایی
۱+	یون هیدروژن*	H^+	۱-	یون هیدرید*	H^-
	یون لیتیم	Li^+		یون فلوئورید	F^-
	یون سدیم	Na^+		یون کلرید	Cl^-
	یون پتاسیم	K^+		یون برمید	Br^-
	یون سزیم	Cs^+		یون یدید	I^-
	یون نقره	Ag^+			
۲+	یون منیزیم	Mg^{2+}	۲-	یون اکسید	O^{2-}
	یون کلسیم	Ca^{2+}		یون سولفید	S^{2-}
	یون استرانسیم*	Sr^{2+}			
	یون باریم	Ba^{2+}			
	یون روی	Zn^{2+}			
۳+	یون آلومینیم	Al^{3+}	۳-	یون نیتريد*	N^{3-}

یون های تک اتمی

۱- یون تک اتمی، کاتیون یا آنیونی است که تنها از یک اتم تشکیل شده است.

۲- نامیدن کاتیون های تک اتمی ← یون + نام فلز

۳- نامیدن آنیون های تک اتمی ← یون + نام نافلز (یا ریشه نام آن) + ید

۴- یون های عناصر واسطه بدون به کار بردن قاعده هشتایی پایدار می شوند

۵- برخی از فلزها بیش از یک نوع کاتیون به وجود می آورند. در این گونه موارد بار یون ها را با عدد رومی در داخل پرانتز نشان می دهند.

گروه	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸
۱	H^+																H^-	
۲	Li^+															N^{3-}	O^{2-}	F^-
۳	Na^+	Mg^{2+}											Al^{3+}				S^{2-}	Cl^-
۴	K^+	Ca^{2+}	Sc^{3+}	Ti^{2+} Ti^{3+}	V^{2+} V^{3+} V^{4+}	Cr^{2+} Cr^{3+}	Mn^{2+} Mn^{3+}	Fe^{2+} Fe^{3+}	Co^{2+} Co^{3+}	Ni^{2+} Ni^{3+}	Cu^+ Cu^{2+}	Zn^{2+}						Br^-
۵	Rb^+	Sr^{2+}																I^-
۶	Cs^+	Ba^{2+}																

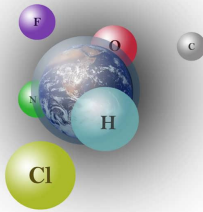
عناصر	فرمول یون	نام جدید	نام قدیمی
کروم	Cr^{2+}	یون کروم (II)*	یون کرومو
	Cr^{3+}	یون کروم (III)	یون کرومیک
منگنز	Mn^{2+}	یون منگنز (II)	
	Mn^{3+}	یون منگنز (III)*	
آهن	Fe^{2+}	یون آهن (II)	یون فرو
	Fe^{3+}	یون آهن (III)	یون فریک
کبالت	Co^{2+}	یون کبالت (II)	
	Co^{3+}	یون کبالت (III)*	
مس	Cu^+	یون مس (I)	یون کوپرو
	Cu^{2+}	یون مس (II)	یون کوپریک

یون های چند اتمی

۱- یون های سازنده ترکیب های یونی که از دو یا چند اتم یکسان یا متفاوت تشکیل شده اند، یون های چند اتمی می گویند.

۲- در ساختار یون های چند اتمی، اتم ها با یکدیگر پیوند شیمیایی دارند و در واکنش ها به صورت یک واحد مستقل عمل می کنند. این یون ها می توانند آنیون یا کاتیون باشند.

۳- بار روی یون های چند اتمی نه به اتم خاصی بلکه به کل مجموعه تعلق دارد.

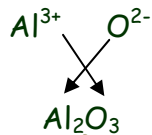
ترکیب های یونی

بار الکتریکی	فرمول یون	نام یون	بار الکتریکی	فرمول یون	نام یون
-۲	CrO_4^{2-}	کرومات	-۱	NO_2^-	نیتريت
-۲	$\text{Cr}_2\text{O}_7^{2-}$	دی کرومات	-۱	NO_3^-	نیترات
-۱	MnO_4^-	پرمنگنات	-۲	SO_4^{2-}	سولفات
-۲	MnO_4^{2-}	منگنات	-۱	HSO_4^-	هیدروژن سولفات
-۱	ClO^-	هیپو کلریت	-۲	SO_3^{2-}	سولفیت
-۱	ClO_2^-	کلریت	-۱	HSO_3^-	هیدروژن سولفیت
-۱	ClO_3^-	کلرات	-۲	CO_3^{2-}	کربنات
-۱	ClO_4^-	پرکلرات	-۱	HCO_3^-	هیدروژن کربنات
-۱	CN^-	سیانید	-۳	PO_4^{3-}	فسفات
-۱	OH^-	هیدروکسید	-۲	HPO_4^{2-}	هیدروژن فسفات
+	NH_4^+	آمونیم	-۱	H_2PO_4^-	دی هیدروژن فسفات

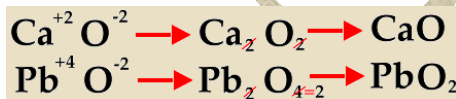
فرمول نویسی ترکیب های یونی

۱- به ترکیب های یونی متشکل از دو عنصر ترکیب های دوتایی می گویند.

۲- در سمت چپ ابتدا نماد شیمیایی کاتیون و سپس نماد شیمیایی آنیون نوشته می شود. وبه منظور موازنه بار داریم:

۳- در فرمول شیمیایی یک ترکیب یونی دوتایی، زیروندها کوچک ترین نسبت ممکن را برای کاتیون و آنیون نشان می دهد.

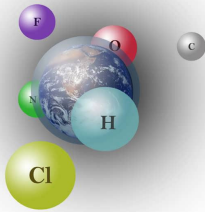
KCl	پتاسیم کلرید	Na ₂ O	سدیم اکسید
KBr	پتاسیم برمید	Ca ₃ P ₂	کلسیم فسفید
CaI ₂	کلسیم یدید	Mg ₃ N ₂	منیزیم نیتريد

۴- برای ترکیب های یونی چند اتمی مشابه روش بالا عمل می کنیم با این تفاوت که اگر یونی ضریب بیشتر از را بگیرد، داخل پرانتز

نوشته می شود

calcium	nitrate	$\text{Ca}^{+2} \text{NO}_3^{-1} \rightarrow \text{Ca}_2 \text{NO}_3 \rightarrow \text{Ca}(\text{NO}_3)_2$
aluminum	hydroxide	$\text{Al}^{+3} \text{OH}^{-1} \rightarrow \text{Al}^3 \text{OH} \rightarrow \text{Al}(\text{OH})_3$
barium	sulfate	$\text{Ba}^{+2} \text{SO}_4^{-2} \rightarrow \text{Ba}_2 \text{SO}_4 \rightarrow \text{Ba}_2(\text{SO}_4)_2 \rightarrow \text{BaSO}_4$ <small>must reduce subscripts</small>
sodium	phosphate	$\text{Na}^{+1} \text{PO}_4^{-3} \rightarrow \text{Na}_1 \text{PO}_4 \rightarrow \text{Na}_3\text{PO}_4$ <small>only use parenthesis with polyatomic ions</small>
potassium	sulfate	$\text{K}^{+1} \text{SO}_4^{-2} \rightarrow \text{K}_1 \text{SO}_4 \rightarrow \text{K}_2\text{SO}_4$ <small>can't reduce polyatomic formula</small>

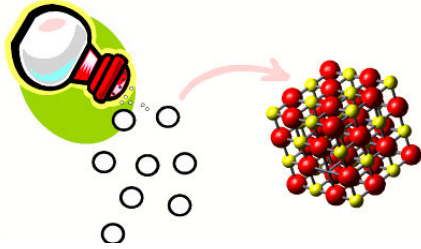
آلومینیم فسفات	AlPO_4
آمونیم سولفید	$(\text{NH}_4)_2\text{S}$
باریم هیدروکسید	$\text{Ba}(\text{OH})_2$
منیزیم فسفات	$\text{Mg}_3(\text{PO}_4)_2$
سرب (IV) سولفیت	$\text{Pb}(\text{SO}_3)_2$
استرانسیم کربنات	SrCO_3

ترکیب های یونی

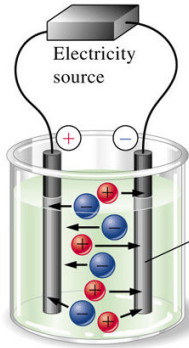
ترکیب های یونی

هر ترکیب شیمیایی که یون های با بار مخالف ذره های سازنده آن هستند یک ترکیب یونی یا نمک نامیده می شود.

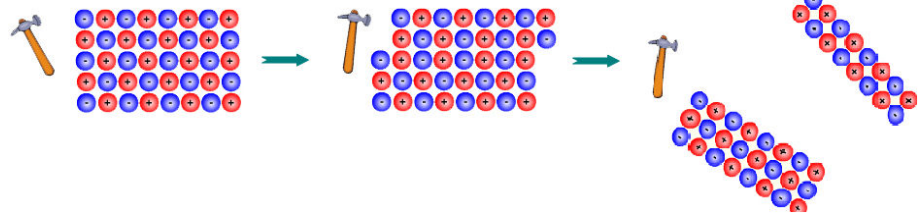
خواص ترکیب های یونی

- ۱- همه ترکیب های یونی جامدند و ساختار بلوری دارند.
- ۲- مجموع بار مثبت کاتیون ها برابر مجموع بار منفی آنیون ها است
- ۳- در حالت جامد فقط دارای حرکت های ارتعاشی هستند به همین دلیل این ترکیبات به حالت مذاب و محلول رسانای جریان الکتریسیته می باشند

۴- سختی، نقطه ذوب و حتی نقطه جوش بالایی دارند

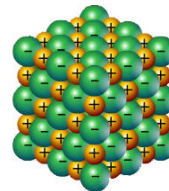
۵- جامدهایی شکننده هستند

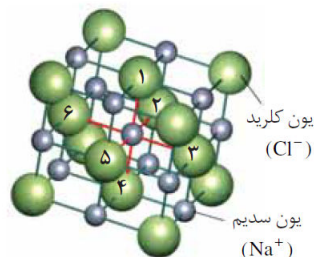
۶- به تعداد نزدیک ترین یون های ناهمنام موجود پیرامون هر یون عدد کوئوردیناسیون آن یون می گویند.

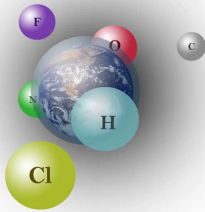
سدیم کلرید (نمک خوراکی)

کاتیون سدیم $\oplus$
 آنیون کلر $\ominus$

- ۱- عدد کوئوردیناسیون یون سدیم و یون کلرید در NaCl برابر ۶ است، یعنی هر یون Cl^- با ۶ یون Na^+ احاطه شده است و بر عکس.
- ۲- در شبکه بلور سدیم کلرید یون های Cl^- در رأس ها و مرکز وجه ها و یون های Na^+ در مرکز سلول و وسط یال ها

ترکیب های یونی

- ۳- سدیم کلرید بیش از ۶٪ ذره های حل شده در پلاسمای خون بدن انسان را تشکیل می دهد.
- ۴- واکنش سدیم مذاب و گاز کلر یک واکنش به شدت گرماده است و منجر به تشکیل جامد سفید رنگ یعنی نمک خوراکی می شود.

تشکیل شبکه بلور با آزاد شدن انرژی همراه است

- ۱- شبکه بلور به آرایش سه بعدی و منظم اتم ها، مولکول ها یا یون ها در یک بلور گفته می شود.
- ۲- انرژی شبکه مقدار انرژی آزاد شده به هنگام تشکیل یک مول جامد یونی از گازهای سازنده آن است.
- $$\text{Na}^+(\text{g}) + \text{Cl}^-(\text{g}) \longrightarrow \text{NaCl}(\text{s}) + 787.5 \text{ KJ.mol}^{-1}$$
- ۳- انرژی شبکه می تواند معیار خوبی برای اندازه گیری قدرت پیوند در ترکیب های یونی باشد. (انرژی شبکه عامل اصلی پایداری ترکیب های یونی محسوب می شود)
- ۴- انرژی شبکه یک ترکیب یونی با بار یون ها رابطه مستقیم و با شعاع آنها رابطه معکوس دارد.

انرژی شبکه: $\text{MgO} > \text{CaO}$

کاتیون \ آنیون	یون هالید			
	F ⁻	Cl ⁻	Br ⁻	I ⁻
Li ⁺	۱۰۳۶	۸۵۳	۸۰۷	۷۵۷
Na ⁺	۹۲۳	۷۸۷	۷۴۷	۷۰۴
K ⁺	۸۲۱	۷۱۵	۶۸۲	۶۴۹
Rb ⁺	۷۸۵	۶۸۹	۶۶۰	۶۳۰
Cs ⁺	۷۴۰	۶۵۹	۶۳۱	۶۰۴
O ^{۲-}	۲۴۸۱			
Mg ^{۲+}	۲۹۵۷	۳۷۹۱		
Al ^{۳+}	۵۴۹۲	۱۵۹۱۶		

- ۵- هر چه چگالی بار یون ها بیشتر باشد (یعنی هرچه اندازه یون کوچک تر و بار آن بیشتر)، پیوند یونی قوی تر بوده، جاذبه میان یون ها بیشتر است. همچنین نقطه ذوب بالاتر می باشد.

برخی نمک ها آب تبلور دارند

- ۱- آب تبلور به تعداد مول های آبی گفته می شود که به ازای یک مول نمک در شبکه بلوری قرار گرفته و باعث کامل شدن بلور می شوند.
- ۲- مس (II) سولفات ۵ آبه، $\text{CuSO}_4 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$ آبی رنگ بوده اما مس (II) سولفات CuSO_4 گردی سفید رنگ می باشد.

